

Våga snacka pengar med din partner

En undersökning om privatekonomi och sparande

Våga snacka pengar med din partner

Privatekonomi och sparande är delvis en högst personlig sak. Det handlar om dina prioriteringar, dina drömmar, dina mål och dina val. Lever du i en relation kommer alla dessa val givetvis att påverkas av vem du delar ditt liv med. Då blir det viktigt att ni har bestämt hur ni vill leva, vad ni vill lägga pengar på och hur ni planerar för framtiden. För att göra allt det på ett bra sätt krävs det att ni har pratat med varandra. I en undersökning som Novus gjort på uppdrag av Länsförsäkringar visar det sig dock att nästan var tionde aldrig pratar om pengar och att många bara gör det ibland. I den här rapporten redogör vi för hur det ekonomiska samtalet kan, eller borde, se ut därhemma vid köksbordet

Pengar och ekonomi kan vara ett känsligt ämne. Få av oss är helt bekväma med att prata om hur mycket vi tjänar, vad vi har i lån eller hur mycket sparande vi har. Men med den man har valt att dela sitt liv med borde det inte finnas sådana spärrar. För att kunna formulera gemensamma mål och drömmar och för att få en mer jämställd relation krävs att vi har ett ständigt pågående samtal i vardagen men också med jämna mellanrum om de mer långsiktiga sparmålen, som till exempel vår pension.

De vanliga bråken

Att inte ha pratat igenom hur man vill bygga upp sin ekonomiska vardag kan leda till konflikter. Det kan handla om vilka prioriteringar man gör och vad man väljer att lägga pengar på eller att den ena känner sig i ekonomiskt underläge. Ungefär hälften av svenska par bråkar om ekonomi ibland, visar en undersökning från Nordea. På samma sätt visar undersökningen att par som pratar ekonomi också bråkar mindre. Att prata om gemensamma tillgångar och vardagsekonomin blir där-

för ett viktigt samtal att ha om man vill försöka leva så jämställt som möjligt men också om man vill minimera konflikter. För privatekonomi består av mer än bara utgifter för mat och transport, det handlar också om hur mycket pensionskapital ni har och hur tillgångar fördelas om ni skulle separera i framtiden. Samtalet handlar om att minimera konflikter här och nu, men också i framtiden.

Det är viktigt att tillsammans komma överens om vad "gemensam ekonomi" betyder för just er. Att dela på de gemensamma utgifterna, "hushållsutgifterna", kan få oss att tro att vi lever jämställt, men utan att ha inkluderat sparandet i den gemensamma ekonomin har man tyvärr inte kommit hela vägen. Det är viktigt att man pratar om hur det långsiktiga sparandet och pensionen kommer att se ut för båda parter. Särskilt om en av er tar större delen av ansvaret för barn och hushåll, kan det få långsiktiga konsekvenser för pensionen, vilket bör vara en del av det gemensamma snacket därhemma. Och om man är insatt i både sin egen och den gemensamma ekonomin blir man mindre sårbar om livssituationen skulle förändras.

”

Ett tips för att avdramatisera prat om pengar är att inleda med att förmedla att din avsikt med samtalet är just att vårda relationen och inte tvärtom. Och på så vis investera i en vardag full av trygghet och omtanke.

Emma Persson, privatekonom Länsförsäkringar

”

En av de viktigaste reglerna för att få en gemensam ekonomi att fungera och för att kunna ha bra kommunikation är att man alltid är ärliga och öppna. Det går inte att hemlighålla lån eller sparande för varandra. Båda måste vara med på allt och veta hur det ligger till för att det ska vara riktigt bra.

Trifa Chireh, pensionsekonom Länsförsäkringar

Det ekonomiska snacket i siffror

Hur ofta pratar du ekonomi med din partner?

	Alla	Män	Kvinnor
Ofta	45%	40%	51%
Ibland	46%	50%	42%
Sällan	8%	9%	7%
Aldrig	0%	1%	0%
Vet ej	0%	0%	0%

8 procent av de tillfrågade svarar att de aldrig pratar om pengar och 46 procent gör det bara ibland. Det mest troliga är dock att man pratar om hur mycket nästa semester får kosta eller att det ser ut som att det blev lite pengar över den här månaden. Men att prata om ekonomi ska vara en ständigt pågående diskussion eftersom ekonomi är närvarande i stort sett hela tiden. Att göra justeringar i utgiftsfördelningen eller i sparandet kan behöva göras oftare än man tror.

Konflikt

Lisa och Ahmed har varit gifta i snart åtta år och har en gemensam dotter. Lisa jobbar deltid för att hinna hämta dottern på förskolan i tid. Lisa och Ahmed delar på alla hushållets kostnader och sparar till en gemensam buffert på ett spar-konto. Därför upplever de att de har en jämställd och fungerande ekonomisk relation.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Vad Lisa och Ahmed skulle behöva prata om är hur Lisa kan kompenseras för sitt deltidsarbete. Risken är stor att Lisa hamnar efter både i lön och karriärmöjligheter, vilket kan få långsiktiga konsekvenser för Lisas pension. Särskilt om paret separerar riskerar Lisa att ha ett sämre ekonomiskt utgångsläge. Vår rekommendation är att familjen startar ett sparande till Lisa som görs till enskild egendom för att det ska tillfalla henne om paret skiljer sig. Om det är svårt att få utrymme till att spara till Lisa kan Ahmed ge bort sina premiepensionsrätter till henne. Det registreras hos Pensionsmyndigheten.

Under perioden som Lisa jobbar deltid har hon förmodligen lägre lön än Ahmed, vilket paret skulle behöva prata om. Hur de sedan väljer att göra är förstås helt upp till dem själva och det finns inga rätt eller fel om hur man delar upp sin gemensamma ekonomi - varje par behöver komma fram till vad som passar dem bäst. Man kan ha en helt och hållet gemensam ekonomi, där alla pengar läggs i en pott och från vilken alla utgifter betalas. Ett annat alternativ är att man delar alla utgifter lika, men att var och en sedan har sina egna pengar. En tredje möjlighet är att man betalar utifrån sina förutsättningar, där den som tjänar mer också betalar mer i hushållet.

Hur väl stämmer det att par ofta inte pratar om sin egen ekonomi utanför den gemensamma hushållsekonomin?

	Alla	Män	Kvinnor
Stämmer helt och hållet	6%	5%	7%
Stämmer	36%	39%	33%
Varken stämmer eller inte stämmer	17%	16%	18%
Stämmer inte	13%	10%	15%
Stämmer inte alls	3%	4%	2%
Vet ej	26%	27%	24%

Över 40 procent av de tillfrågade anser att par inte pratar om den egna ekonomin utöver den gemensamma hushållsekonomin. Och ur ett långsiktigt perspektiv är det just det som kan ställa till problem. Som par är man visserligen i högsta grad involverad i varandras liv, men det är också viktigt att man ser till sin egen individuella trygghet. Även om vi inte vill planera för det så är det trots allt vanligt att par går skilda vägar. Därför gäller det att mitt i allt det gemensamma även se om sitt eget hus.

Konflikt

Gunnar och Kim har varit gifta i nästan 15 år. De har två gemensamma barn och ser sig som ganska jämställda. Kim har högre inkomst och har via sin arbetsgivare möjlighet att spara till pensionen via löneväxling och har i många år växlat 5 000 kronor per månad. Gunnar sparar också till pensionen, 2 000 kronor per månad i en värdepappersdepå.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Det är lätt att tänka att den dagen man separerar så kommer allt att delas lika bara för att man är gift. Och det är till viss del sant. Men det är en ganska stor pott av det långsiktiga sparandet, nämligen tjänstepensionen, som i de flesta fall inte ingår i den pott som ska delas lika vid skilsmässan. Vad Gunnar och Kim inte tänker på är att de pensionspengar som Kim löneväxlat genom åren inte kommer att ingå i den gemensamma bodelningen. Däremot ska Gunnars privata pensionssparande som ligger i en värdepappersdepå delas lika. Det här behöver par tänka på och prata kring. Genom att låta båda få möjlighet att behålla sitt eget pensionssparande så får bägge en bättre möjlighet att få en bra pension även vid en eventuell skilsmässa. Det här kan ordnas genom att Gunnar och Kim skriver ett äktenskapsförord som gör Gunnars sparande till enskild egendom. Kom ihåg att äktenskapsförord måste registreras hos skattemyndigheten för att vara giltigt.

Vad tror du är de vanligaste anledningarna till att man inte pratar om den "egna" ekonomin utanför den gemensamma hushålls-ekonomin?

	Alla	Män	Kvinnor
Par tänker att de alltid ska leva ihop och det är ointressant att prata om enskilda besparingar/pensionskapital	44%	49%	38%
Man har inte kunskap om vad som kan hända rent ekonomiskt för den ena partnern vid en separation	32%	20%	46%
Det är oromantiskt att prata om pengar med sin partner	22%	24%	19%
Gifta par har oftast inget äktenskapsförord och då delar de på allt vid en eventuell separation	19%	21%	17%
Den partnern som skulle klara sig bäst vid en separation är obenägen att prata med sin partner om pengar	17%	17%	18%
Annat	2%	1%	3%
Vet ej	12%	13%	10%

Vi vill ju så gärna tro att just vårt äktenskap ska vara för evigt och det är mänskligt att inte planera för något annat. Nästan hälften av alla par tänker att det av den anledningen inte skulle vara relevant att prata om sitt eget pensionskapital.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Att det inte skulle vara romantiskt att prata om pengar är en vanlig missuppfattning. Att bry sig om vad som skulle hända med partnern vid en separation eller ett oväntat dödsfall är väl bland det mest romantiska man kan göra? Att ta reda på vad som händer rent ekonomiskt kan vara den bästa investeringen ni gör tillsammans. Om exempelvis en inkomst försvinner kan den ekonomiska omställningen bli stor och svår för den som blir kvar. Resultatet av ett sådant samtal kan bli att ni till exempel skaffar en liv- eller låneskyddsförsäkring för att den efterlevande ska kunna bo kvar i huset om den andra i relationen går bort, eller att ni startar ett kompensationssparande till den partner som tjänar minst. Det är rena kärlekshandlingar i våra ögon.

Har du och din partner pratat om vad som skulle hända med era respektive ekonomier om ni skulle separera?

	Alla	Män	Kvinnor
Ja	30%	29%	31%
Nej	68%	70%	67%
Vet ej	1%	1%	2%

Bara tre av tio par har alltså koll på vad som händer vid en separation, något som trots allt enligt statistiken händer i hälften av alla äktenskap. Särskilt om det finns barn med i bilden är det här ett extremt viktigt samtal att ha. Att båda har råd och möjlighet att skaffa sig ett annat boende är väldigt viktigt. Ett exempel är att den som är eller har varit hemma med barnen mest kan behöva kompenseras ekonomiskt för det. Att ställa sig i bostadskö kan vara ett annat.

Konflikt

När Haroon och Sara separerar blir det väldigt tydligt att de har helt olika förutsättningar att skaffa sig nya bostäder. Haroon har genom åren jobbat väldigt mycket och har fått en cheftjänst och en bra lön. Sara har tagit det mesta av föräldraledigheten med båda barnen och jobbar deltid. Haroon har möjlighet att köpa ut Sara ur den gemensamma villan, men banken kan inte bevilja Sara ett lån till en ny lägenhet trots att hon får med sig en ganska stor summa pengar. Saras deltidslön räcker helt enkelt inte till.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Sara och Haroon är inget ovanligt fall. Det syns tydligt i statistiken att kvinnor fortfarande tar det största ansvaret för barn och familj. Hur man väljer att fördela det är förstås ett högst personligt beslut, men det bör följas av ett samtal om hur den som är hemma mer kan kompenseras. Hade Sara och Haroon haft ett samtal för flera år sedan, när Sara började jobba deltid, hade de kanske insett att det hade varit rättvist att starta ett enskilt sparande till Sara som kompensation för de minskade pensionsavsättningarna. De pengarna hade Sara kunnat använda till en ny bostad. Nu tar Haroon med sig sitt pensionskapital och även om Sara har hjälpt honom i hans karriär får hon ingen del av det nu när de går skilda vägar.

I vilken utsträckning har du insyn i din partners pensionskapital?

	Alla	Män	Kvinnor
I mycket stor utsträckning	22%	23%	20%
I ganska stor utsträckning	24%	24%	23%
Varken stor eller liten utsträckning	21%	22%	20%
I ganska liten utsträckning	15%	15%	14%
I mycket liten utsträckning	14%	12%	17%
Vet ej	5%	4%	5%

Pensionen är det många av oss som väljer att ducka för, speciellt när vi är unga. Vår undersökning visar att en tredjedel av oss inte har insyn i vår partners pensionskapital, vilket är en alldeles för hög siffra.

Konflikt

Lisa och Karin har levt som sambo i många år. De tycker att de är bra på att prata om de gemensamma kostnaderna och har flera sparanden till olika ändamål. Men det där med pensionen är ju så tråkigt så det har de ännu inte pratat om. Lisa och Karin jobbar heltid och tjänar båda 36 000 kronor per månad. Karin är egenföretagare och har varken tjänstepension eller privat pensionssparande. Hon tänker att hon borde ta tag i det där, men det känns, tycker Karin, som att börja planera för sin egen död. Lisa arbetar som lärare där arbetsgivaren betalar in tjänstepension till henne.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Det är ingen nyhet att pensionen ofta glöms bort i de gemensamma diskussionerna. Pensionen är inget som de flesta av oss tänker på förrän senare i livet. Men faktum är att i det här fallet kommer Lisa och Karin att ha väldigt olika ekonomiska förutsättningar som pensionärer. Om man är van vid att ha levt med liknande ekonomiska förutsättningar under sitt yrkesliv tillsammans, kan det bli en kalldusch hur olika det blir när det är dags att sluta arbeta. Som företagare behöver man själv kompensera sig för att få en tjänstepension likt den som anställda i större företag med kollektivavtal får.

Sparar man som egenföretagare cirka 5 procent av sin inkomst i ett långsiktigt sparande så motsvarar det vad de flesta anställda får inbetalt till tjänstepension. Dessutom är det som egenföretagare viktigt att se över sitt försäkringskydd eftersom man inte har samma skydd som en vanlig anställd. Den gemensamma ekonomin kan få sig en kraftig törn om man blir långvarigt sjuk. En sjukförsäkring som täcker inkomstbortfallet vid sjukdom skulle ge Karin samma skydd som Lisa har via sin anställning.

Hur delar ni på de gemensamma hushållsutgifterna?

	Alla	Män	Kvinnor
Jag betalar mer än min partner	29%	47%	9%
Vi betalar lika mycket	51%	43%	60%
Min partner betalar mer än mig	18%	8%	28%
Vet ej	2%	2%	2%

I svaren kan vi utläsa att det är betydligt fler män än kvinnor som anser att de lägger ut mer pengar än sin partner på de gemensamma hushållsutgifterna. Kvinnorna anser snarare att de faktiskt delar lika. Här är det tydligt att man inte är helt överens om hur det faktiskt ser ut.

Konflikt

Ossian och Marie är sambos och bor i lägenheten som Ossian ägde innan de blev tillsammans. De tjänar ungefär lika mycket och tycker själva att de lever ganska jämställt eftersom de delar på alla utgifter. De har kommit överens om att Ossian betalar alla utgifter för bilen som han står som ägare på, medan Marie lägger motsvarande summa på mat. Det känns rättvist.

EXPERTERNA REFLEKTERAR

Sambolagen är inte alls lika långtgående som äktenskapsbalken. Man ska visserligen dela på det man köpt till det gemensamma hushållet, men det gäller inte en lägenhet som man ägde innan eller i de flesta fall en bil som en av parterna står skriven på. Det här kan innebära att Ossian får med sig både bilen och lägenheten om de separerar. De bör skriva ett samboavtal som reglerar hur de vill att deras ägodelar ska fördelas om de separerar. Kanske ska Marie exempelvis ges möjlighet att spara till ett eget boende om Ossian redan har ett boende?

Tre tips om hur man får till ett ekonomiskt jämförbart förhållande

Sätt er ner och prata om hur ni vill göra med vardagsekonomin, sparandet och pensionen – det är en viktig grund för en gemensam hållbar ekonomi som båda kan känna sig nöjda med. Det är lätt att lägga allt sitt sparande i en och samma pott, men ofta sparar man ju till flera olika saker samtidigt. Pengar vi behöver om något oförutsett händer är klokt att spara på ett annat sätt än pengar vi planerar att ta ut om flera år.

Ett bra sätt att tänka kring sparandet är att dela upp summan du sparar varje månad i tre olika sparformer för de olika målen. Så dela upp snacket i minst tre delar:

① Vardagsekonomin inklusive buffert

Börja prata om hur stort buffert ni behöver. En buffert är till för att klara oförutsedda händelser, en tvättmaskin som går sönder eller om du blir arbetslös. Bufferten bör anpassas till er livssituation, bor ni till exempel i hus och har barn behöver ni mer än om ni bor i hyresrätt. Sikta på att ha åtminstone två månadslöner

före skatt per person. Förvara bufferten på ett sparkonto så att den snabbt går att komma åt. Tjänar ni olika mycket bör ni ta hänsyn till det. Den som tjänar mer kan till exempel stå för en större andel av hushållsutgifterna, men det finns flera sätt. Enas om ett som känns rättvist för er.

② Det kortsiktiga sparandet

Nu är det dags att prata om era gemensamma planer och drömmar. Försök att formulera och tidsbestämma dem så att ni vet hur mycket ni ska spara till respektive ändamål. Med det kortsiktiga sparandet menar vi sparande som sker med en tidshorisont på mellan ett och fem år. Ni kanske vill ut på en långresa, gifta er eller köpa ett större boende. Även om det är kortare tid att spara är det bra att se över hur man sparar. I kortsiktigt sparande bör man generellt inte ha för hög risk, det vill säga ha en lägre andel aktier och aktiefonder. Men för den som trots allt vill ge sig själv

chansen till lite högre avkastning finns det fonder som placerar en mindre andel i aktiefonder och en större andel i räntefonder. Bestäm er tillsammans vilken risk ni är villiga att ta.

Sätt er också in i hur sparande och tillgångar fördelas vid separation, skilsmässa eller dödsfall. Förutsättningarna är olika om ni är gifta eller sambos och om det finns barn eller särkullbarn att ta hänsyn till. Fundera på om ni behöver skriva några juridiska avtal för att underlätta vid olika livshändelser.

③ Det långsiktiga sparandet och pensionssparandet

Med det långsiktiga sparandet menar vi pengar som ni sparar på längre sikt än fem år eller till pensionen. I ett långsiktigt sparande är det bra om ni bestämmer er för att ta högre risk. Hög risk ger möjlighet till större avkastning än när man tar låg risk men å andra sidan finns risken att värdet då och då kan bli mindre än när man började spara. Det finns ett samband mellan risk och avkastning som innebär att för att få chans till högre avkastning måste man också vara beredd att ta större risker. I det långsiktiga sparandet ingår också pensionssparandet,

vilket alltid bör vara en del av ert ekonomiska samtal. Särskilt om ni tjänar olika mycket eller om en av er väljer att arbeta deltid. En bra utgångspunkt för ert samtal kan vara att ni båda loggar in på minpension.se. På så sätt får ni en överblicksbild av nuläget och en prognos för framtiden. Om det ser olika ut eller om ni tror att skillnaderna kan bli stora på sikt, kan den som tjänar mer till exempel spara till den andra. Se då till att göra det sparandet till enskild egendom genom äktenskapsförord för att skydda pengarna vid en eventuell skilsmässa.

OM UNDERSÖKNINGEN

Undersökningen genomfördes av Novus i januari 2021 på 1 048 personer mellan 20 och 40 år som lever i en relation.

